

Tööleht

Ülesanne 1.

Leidke iga tähega sõnas „seltsid“ algav märksõna (isik, sündmus, organisatsioon vms), mis iseloomustab Eesti seltsielu ja selle mõju ühiskonnale.

S

E

L

T

S

I

D

Ülesanne 2.

1.1. Jagage omavahel allikakatkendid.

1.2. Lugege allikas läbi ja täiendage mõistekaarti loetud allika põhjal (Ülesanne 4) (aega 10 min).

1.3. Jagage rühmas allikast loetud informatsiooni (aega 15 min).

- tutvustage loetud allikakatkendit rühmakaaslastele;
- pange kaaslaste tutvustuse alusel skeemile kirja olulisem info.
- Vormistage mõistekaart võimalusel online keskkonnas

(<http://tiigrihypeharidustehnoloog.blogspot.com/search/label/m%C3%B5ttekaardid>) või kasutage lisas olevat mõistekaarti (Ülesanne 4).

Allikas A. Üliõpilasseltsid

Minu vanaema astus ülikooli 1938. aasta sügisel arstiteaduskonda. Tollal kees Tartus vilgas seltsielu. Peale huvialaringide oli põhiliselt kahte sorti üliõpilasorganisatsioone – seltsid ja korporatsioonid. Korporatsioone nimetati nn värvikandjateks, kuna igal ühel neist oli oma lipp või müts. Korra- ja distsipliiniõuetes aimati enamasti järgi Saksa-aegseid korporatsioone.

Seltside vormimütsiks oli ühtne, musta ääre ja valge põhjaga, ülikooli tekkel. Omad lipud neil puudusid (erandiks oli EÜS – Eesti Üliõpilaste Selt, mille lipuvärvid said Eesti Vabariigi lipuvärvideks). Nende korrasüsteem baseerus olevikul või maksmaalselt oma lühikesel minevikul. Üheks erinevaks üksikasjaks ühingute sisekordades oli au mõiste ja selle riivamisest tekkinud tülide lahendamise kord. Et lõpetada korporatsiooni liikmena studiumi aumehena, selleks pidi üliõpilasel olema olnud nn auasju. Auasjad – see on igasugused autud asjad, nagu solvamised, aasimised, norimised jne. Kui üliõpilasel seda laadi skandaali polnud, siis ei saanud tal ka õiget au olla, sest ta polnud näidanud, et ta on oma au kaitsnud.

Igal sügisel korraldasid seltsid ja korporatsioonid lahtiste uste päevi. Vastsed üliõpilased käisid ringi ja tutvusid ühingute eluoluga. Kes astus seltsi, kes korporatsiooni, kes ei astunud kuhugi – neid nimetati metsikuteks. Minu vanaema astus ENÜS-sse (Eesti Naisüliõpilaste Seltsi). Igal organisatsioonil on oma maja või korter. ENÜS-il maja ei olnud, küll aga korter Riia ja Tähe tänaval nurgal asuvas hoones. Korporatsioonidesse astunuid nimetati rebasteks. Seltsidesse astunuid nimetati noorliikmeteks.

/---/Seltsides õpetati üliõpilaslaule, tervitus- ja lauakombeid, seltsi ajalugu ja traditsioone, tantsuoskust (muidugi mõista koos meesüliõpilasorganisatsioonidega).

/---/ Toredaks traditsiooniks oli igasuguste tähtpäevade tähistamine.

Seoses Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi moodustamisega 1940. aastal kuulutati seltsid ja korporatsioonid kodanlikuks igandiks ja suleti. Asemele tulid komsomol ja ametiühing.

EKLA, f 342, m 122:824 Lumi, Janika: Tartu üliõpilasühingud aastatel 1938-1940

EKLA-12023-53014-22465

Allikas B. Üliõpilaste traditsioonilised pidustused

1. mai eelõhtu oli Tartu üliõpiaste kevade alguse tähistamise püha. Üliõpilased kogunesid tõrvikutega üliõpilasorganisatsioonide kaupa Aia tänavale, Zooloogia muuseumi ette. Sealt siirduti Raekoja ette, kus lauldi:

*Vivat et respublica
et qui illam regit.
Vivat nostra civitas,
Maecenatum caritas
Quae nos hic protegit.*

Üliõpilasesimees pidas lühikese kõne, millele vastas Tartu linnapea. Sealt siirdus rongkäik ülikooli ette, kus lauldi:

*Vivat academia!
Vivant professores!
Vivat membrum quodlibet
Vivant membra quaelibet
Semper sint in flore.*

Ülikooli sammaste vahel seisis ülikooli rektor Koppel, dekaanid ja professorid. Rektor pidas lühikese kevadise kõne, millele vastas üliõpilaskonna esimees. Sealt siirdus rongkäik Toomemäele (Kassitoome orgu), kus tehti maituli. Üks naisüliõpilane pidas lühikese kõne kevade austamiseks. Lauldi palju ja vabalt. Kui tuli hakkas kustuma, pilluti tõrvikud lõkkesse ja mindi laiali. Iga üks siirdus oma organisatsiooni ruumidesse. Vahepeal mindi jooksuga kodunt läbi, ümber riietuma. Nüüd alles algas maiöö. Kõikide üliõpilasorganisatsioonide ukSED olid avatud sel ööl üliõpilastele. Kõigil oli väga lõbus. Aknad olid avatud, kogu linn helises sel ööl lauludest. Väsimust ei tundnud keegi. Kogu mindi alles päikesetõusul. Kel jahm ja uni veel kaugel, läks Emajõele paadiga sõitma, mis käis suure lauluga Pereat tristitia, Pereant osores. Sel ööl kadusid mured, kuid varsti algasid eksamid ja mairõõmud välja magatud, tuli uuesti asuda raamatutest tarkust otsima. See kõik oli kaunis, innustav ja õppetööle ergutav.

EKLA, f 342, m 121:823 | Valdre, Vahur: 1. mai eelõhtu Eesti Vabariigi ajal [1930ndad]
EKLA-12023-39070-14259

Allikas C. Korporatsioonid

Ülo Anto, juura üliõpilane Tartus 1932-1937 jutustab tollastest üliõpilaskorporatsioonidest. Kuulus korporatsiooni Vironia.

/---/ Seitse suurimat ja vanimat meeskorporatsiooni moodustasid [Eesti] Korporatsioonide Liidu (EKL). Liitu kuulusid vanuse järjekorras korp! Vironia, korp! Estica, korp! Sakala, korp! Rotalia, korp! Ugala, korp! Liviensis ja korp! Revelia.

/---/ Väljaspool EKL-i töötasid sakslaste Akademia Livonia, Estonia, Neobaltia, Dorpatensis. Samuti eestlaste Tartuensis ja Harjula ning juutide Hasmonia ja Limunia. Venelastel oli korp! Slavia ja välismaal õppijail Väinla. Peale meeskorporatsioonide olid ka naiskorporatsioonid Filia Patriae, Amicitia ja Lembela.

Et mõne korporatsiooni liikmeks saada, pidi olema kaks soovitajat, kellel oli õigus kanda vastava korporatsiooni värve teklil (loa andis korporatsioonikonvent).

/---/ Rebaspõli kestis kaks semestrit, edasi tuleb „noormaja“, vanamaja, sammaldunud maja, vanamaja jne. Need tiitlid ei sõltunud värvide omamisest.

Rebaseid õpetati tundma põhikirja, samuti õpetati neile käitumist, häid kombeid ja ausust. Tal pidi alati kaasas olema seitse asja: lauluraamat, korgitõmbaja, tikud, üks kroon peenikest raha, kirjamargid ning ümbrik paberiga. Rebane pidi täitma iga majade käsu, v.a. need, mis käisid sündsuse ja au pihta. Ka ei tohtinud nad majadega koos olles ise ühtegi arvet maksta.

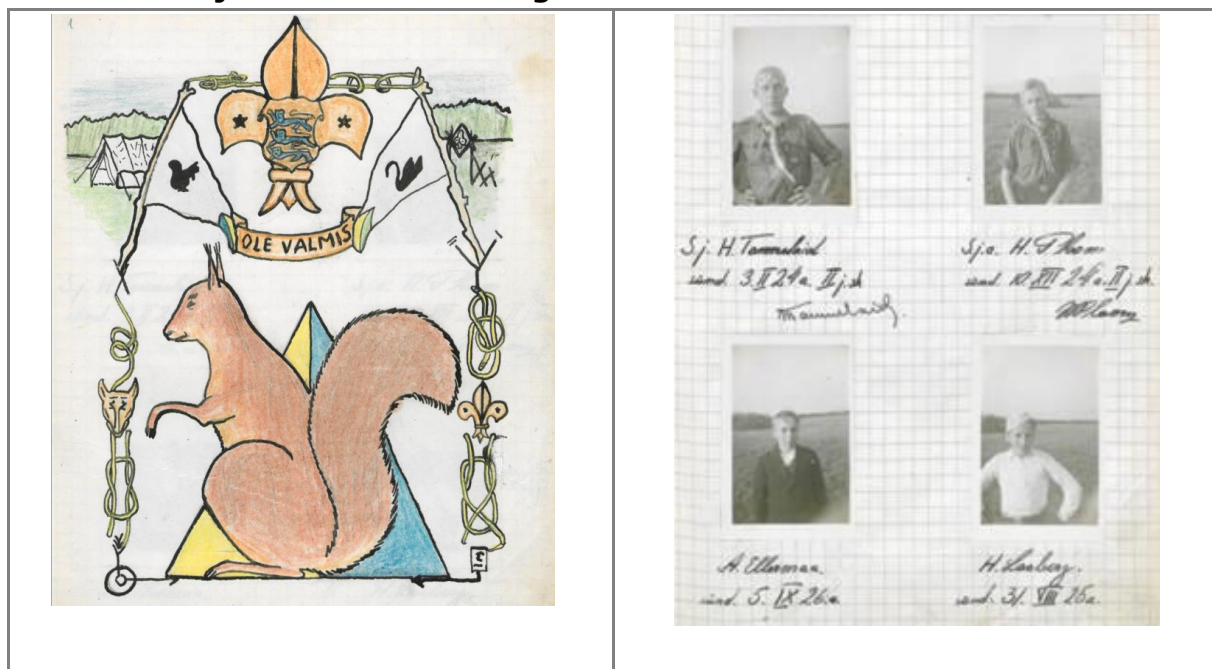
Muide, igal korporandil oli korporasioonikorteri välisukse võti. Vajaduse korral sai sealt võlgu süüa, kusjuures söödud-joodud kraami hinna pidi ise vastavasse raamatusse kandma. Kord aastas toimus nn. rebaste lend. Kõik rebased kadusid ühekorraga peitu (tavaliselt maale). Majad pidid neid otsima hakkama. Kui mõni rebane kolme päeva jooksul takistamatult jala üle läve sai ja hüüdis: „Lend ex est”, pidid majad kõik rebaste poolt tehtud kulud kinni maksma.

Korporatsiooni maja pidasid üleval vilistlased koos konvendi liikmetega. Iga üliõpilane maksis 10 kr kuus liikmemaksu.

/---/ Naisi võis meeskorporatsiooni kutsuda ainult kaks korda aastas toimuvatel perekonnaõhtutel. Peale neid, järgmisel päeval olid vennastumisõhtud, kuhu naisi ei tulnud. Kolmas päev oli kaatripäev (peaparanduseks). Perekonnaõhtul olid kõik mehed frakkis või äärmisel juhul smokingites (kellel seda polnud, üüris selle legendaarse rätsepa Uuseni käest. Sellest mehest tehti isegi laule).

EKLA, f 342, m 122:825 | Maiväli, Ülo: Ülo Anto, juura üliõpilane Tartus 1932-1937 jutustab tollastest üliõpilaskorporatsioonidest. Kuulus korporatsiooni "Vironia" | EKLA-12023-53269-30010

Allikas D. Väljavõtted skautide tegevusraamatust

Orava salga tegevusraamatu esikaas 1938/1939 ¹	Orava salga liikmete fotosid ²
--	--

I

2. IX 1938

Salga 1. koondus on jalgpalliplatsi lähedal raudtee ääres. Kohal on 6. poissi: Toomelaid, Ploom, Lasberg, Hiielaid, Ellerma, Polli. Meos, kes ka tahtis skaudiks hakata ja oli meie salka määratud, ei pidanud sest ametist vist suurt lugu.

Päevakord: Poiste registreerumine ja jutuaamine. Valisime salga loomaks – orava. Värv kollane-roheline. Poisid on innuga asja juures. Vaestele ei anta meie poolt rahu, iga ühe eest saab 2 s. kassasse. /---/

VII

27.X 1938

Salga koondus on 100%. Üldse on meie poisid kaunis kohusetruud. On see noorusest – või heast tahtmisest, aga loodame, et viimasest. Koondus on /---/ klassis ja ühes I rühma I salgaga. Maalime tahvlile suure liilia. Tanta pragab küll, et mis te kurjad vaimud määrite, aga pole parata, kohustus on kohustus. Joonistuse ajal uuritakse vihke ja nõõre. Kaunis korras? Siis liilia. Asi on kaunis selge. Siis sõlmed. Praavo! Selged!!! Ja nüüd mäng kuulmisele. Teda on juba enne mängitud, aga „kuulajat“ heliliste soovide peale veelkord. Valvel! Koju!

Illustratsiooni salga raamatust³

13.II 1940

Salgajuhtide koosolek. Koondusel ka härra Oder. Arutusel peoküsimus ja muid küsimusi. Väga aktuaalne ka vanemate komitee loomine. Annan üle rühma varandusi, mida Sillardiga käisime Mägilt toomas.

14. II 1940 [Päeviku viimane sissekanne, koost.]

1 EKLA, f 342, m 83:335b | Ploom, H.: "Orava" salga tegevusraamat 1938/39-1939/40 (skautide tegevusest) | EKLA-11333-53841-10158

2 ibid

3 EKLA, f 342, m 83:335b | Ploom, H.: "Orava" salga tegevusraamat 1938/39-1939/40 (skautide tegevusest) | EKLA-11333-53841-10158

Kell 15. 45 sõidame Sillardiga Mägile varandusi tooma./---/ Imelik, et kassa-raamatut ja kassat ennast kusagil ei ole. Kell 15.55 oleme Jõhvis.

EKLA, f 342, m 83:335b | Ploom, H.: "Orava" salga tegevusraamat 1938/39-1939/40 (skautide tegevusest) | EKLA-11333-53841-10158

Allikas E. Väljavõtted kodutütarde salga käsiraamatust

	 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Nr.</th> <th>Nimi</th> <th>Sünniaeg</th> <th>Aadress</th> <th>Kool ja linn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>Tolva, Linda</td><td>15. 12 1918 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>2</td><td>Kuusik, Tiina</td><td>19. 7 1918 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>3</td><td>Kuusik, Kaarina</td><td>11. 7 1920 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>4</td><td>Kuusik, Alvi</td><td>28. 12 1924 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>5</td><td>Kuusik, Liina</td><td>23. 7 1918 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>6</td><td>Blum, Ahto</td><td>28. 8 1918 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>7</td><td>Uusküla, Antso</td><td>7. 10 1912 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>8</td><td>Uusküla, Armand</td><td>26. 8 1924 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>9</td><td>Uusküla, Aivi</td><td>17. 10 1927 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>10</td><td>Uusküla, Aida</td><td>18. 12 1926 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> <tr><td>11</td><td>Põll, Linda</td><td>8. 8 1926 a.</td><td>Tolva + Tsolgo k.</td><td>Tsolgo k. III</td></tr> </tbody> </table>	Nr.	Nimi	Sünniaeg	Aadress	Kool ja linn	1	Tolva, Linda	15. 12 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	2	Kuusik, Tiina	19. 7 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	3	Kuusik, Kaarina	11. 7 1920 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	4	Kuusik, Alvi	28. 12 1924 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	5	Kuusik, Liina	23. 7 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	6	Blum, Ahto	28. 8 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	7	Uusküla, Antso	7. 10 1912 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	8	Uusküla, Armand	26. 8 1924 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	9	Uusküla, Aivi	17. 10 1927 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	10	Uusküla, Aida	18. 12 1926 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III	11	Põll, Linda	8. 8 1926 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III
Nr.	Nimi	Sünniaeg	Aadress	Kool ja linn																																																									
1	Tolva, Linda	15. 12 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
2	Kuusik, Tiina	19. 7 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
3	Kuusik, Kaarina	11. 7 1920 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
4	Kuusik, Alvi	28. 12 1924 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
5	Kuusik, Liina	23. 7 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
6	Blum, Ahto	28. 8 1918 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
7	Uusküla, Antso	7. 10 1912 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
8	Uusküla, Armand	26. 8 1924 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
9	Uusküla, Aivi	17. 10 1927 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
10	Uusküla, Aida	18. 12 1926 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
11	Põll, Linda	8. 8 1926 a.	Tolva + Tsolgo k.	Tsolgo k. III																																																									
<p>Kodutütarde Tsolgo rühma III salk. Alustatud 27.oktoober 1938.⁴</p>	<p>Kodutütarde Tsolgo rühma III salk. Alustatud 27.oktoober 1938.⁵</p>																																																												

Veste nr. 1.

Kodutütarde Tsolgo rühma III salga koonduse üle 5. okt 1938. a. Tsolgo koolimajas.

Koos olid kõik liikmed. Möödunud aastal pidasime koondusi küll, aga meie ei kirjutanud neist vesteid, sest me ei osanud veel. Nüüd aga hakkame ka meie oma koondusteist vesteid kirjutama ja mina olin esimene, kes pidi kirjutama. Algasime koondust sõprusringiga. Sellel koondusel rühmavanem rääkis meile meie presidendist ja sõjavägede ülemjuhatajast.

Meie president on hr. Konstantin Päts, kes on sündinud 23. veebruaril 1874. a. Ta on 64. aastat vana. Sõjavägede ülemjuhataja oli Vabadussõja ajal hr Kindral Juhan

⁴ EKLA, f 342, m 84:336 | Kodutütarde Tsolgo rühma III salga tegevusraamat | EKLA-11333-54435-28904

⁵ ibid

Laidoner. Ta sündis 12. veebruaril 1884. a. Ja on praegu 54. aastane. Nad mõlemad elavad meie päälinnas Tallinnas.

Siis mängisime koos ja lõpetasime meie koonduse sõprusringiga.

Kodutütar Linda Lutsar

Veste nr. 2.

Kodutütarde Tsolgo rühm III salga koondusel üle teisipäeval 29. nov. 1938.a. Tsolgo koolimajas.

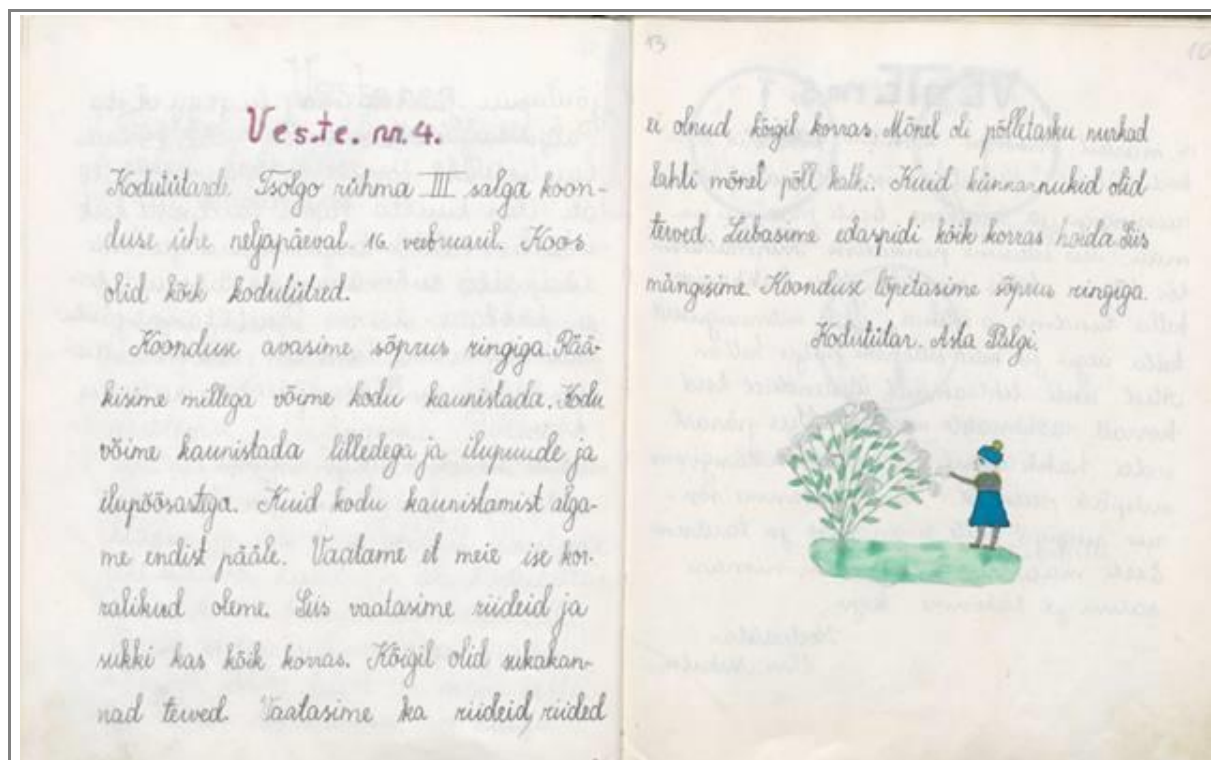
Algasime koondust sõprusringiga. Rühmavanem rääkis kotka märgist, kotkamärk kujutab kotkast. Kodutütar olgu nagu kotkaski julge ja tähelepanelik.

Kotka hõlmas asub liilia õis, mis tähendab puhtust ja korralikust. Ta kolm haru märgivad töötust kolme punktiga. Haru ümbritsev side näitab, et oleme sõbrad. Liilia keskel on vapp, mis näitab, et oleme eestlased.

Liilia õis kujutab keskaegse noole otsa, mis tähendab, et kodutütar peab olema ja käima sirget rada. Märgi all on lint, mille otsad ülespoole pööratud, mis näitab, et püüame ülespoole. Lindil on „Alati valmis!”

Nüüd küsis rühmavanem meie sünniaegu, sel ajal vaatasime meie teised albumeid. Siis läksime välja ja mängisime kahte või kolme mängu. Siis lõpetasime koonduse sõprusringiga ja läksime koju. Saime koju oli juba hämar.

Kodutütar I. Lutzuver

Kodutütar Tsolgo rühma III salga koonduse ühe neljapäeval 16. veebruaril.

Koos olid kõik kodutütred. Koonduse avasime sõprus ringiga. Rääkisime millega

võime kodu kaunistada. Kodu võime kaunistada lilledega ja ilupuude ja ilupõõsastega. Kuid kodu kaunistamist algame endist pääle. Vaatame, et meie ise korralikud oleme. Siis vaatasime riideid ja sukki, kas kõik korras. Kõigil olid sukakannad terved. Vaatasime ka riideid, riided ei olnud kõigil korras. Mõnel oli põlletasku nurgad lahti, mõnel põll katki. Kuid küünarnukid olid terved. Lubasime edaspidi kõik korras hoida. Siis mängisime. Koonduse lõpetasime sõprusringiga.

Kodutütar Asta Palgi.

Ülesanne 3. Tööleht kõne koostamiseks

Valige üks rollidest: kodutütar, skaut, korp! Vironia liige, EÜSi liige, ENÜSi liige ning koostada sellest lähtuvalt kõne.

Head kohaletulnud!**Mul on väga hea meel tutvustada teile meie organisatsiooni**

Põhiliselt tegeleme

Meie tegevuses on olulised järgmised põhimõtted

Leiame, et meie organisatsiooni tegevus võimaldab liikmetel

Tänapäeval peame oluliseks

Ülesanne 4. Mõisteskeem seltsitegevuse kohta

